

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

ОМОГРАФІЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Пяп01-20
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми:
Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – японська

Гриценко Вікторії Миколаївни

Науковий керівник:

Родзінська Ольга Юріївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.	6
ОМОГРАФІЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ	6
1.1. Поняття омографії в японській мові	6
1.1.1. Особливості японської лексикології	6
1.1.2. Омографія	8
1.1.3. Денотація та конотація омографів.....	9
1.1.4. Стилiстична диференціяція омографо-синонімів.....	10
1.2. Відмінність японської та української омографії	11
1.3. Омографія в японських іменах	12
1.4. Міжмовні омографи	13
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	14
РОЗДІЛ 2.	15
АНАЛІЗ ОМОГРАФІЧНИХ СЛІВ У КОНТЕКСТІ	15
2.1. Омографія в кандзі	15
2.1.1. Окурігана як спiсiб розрiзнення омографічних кандзі	15
2.1.2. Фурігана як спiсiб розрiзнення омографічних кандзі та слів.....	16
2.2. Порівняння омографічних слів у контексті.	17
2.2.1. Омографічні слова серед канго.....	17
2.2.2. Омографічні слова серед ваго.....	21
2.2.3. Омографічні слова серед гайрайго	25
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	26
ВИСНОВКИ	28
要約	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32

ВСТУП

Порівнюючи та досліджуючи мову, ми дізнаємося не тільки про її особливості, а також і про особливості самих себе та того, як ми сприймаємо світ, адже мова – це унікальний інструмент, завдяки якому ми сприймаємо та категоризуємо інформацію, яка надходить нам зі світу. Окрім цього, у мові створюється своя особлива реальність, створена із безлічі абстрактних, умовних понять які можуть сильно відрізнятися в залежності від мови. Саме це і робить кожен мову незамінною та, дуже часто, складною для перекладу, адже окрема мова репрезентує свій власний світогляд.

В мові нерідко буває так, що слово може виглядати або звучати ідентично, проте означати зовсім різні поняття та концепти. Такі слова називають омонімами, і вони розповсюджені в багатьох мовах світу. Хоча це і є явище спільне, кожна мова виражає його своїм унікальним чином, що показує структуру мови та те, як люди описують світ за допомогою неї.

Дана курсова робота присвячена дослідженням в галузі лінгвістики, а саме місцю явища омографії в японській лексикології. Дослідження проводились щодо укладу сучасної японської мови.

Актуальність дослідження омографії полягає в тому, що це явище напряму впливає на здатність розуміти та використовувати мову. В японській мові, на відміну від інших мов, доволі сильно розвинене явище омонімії, яке пов'язане з широким використанням ієрогліфів, які у результаті історії запозичень та розвитку мови, мають по декілька різних читань.

Омографи, в свою чергу, створюють перешкоди у інтерпретації письмового тексту, адже щоб зрозуміти, яка саме лексична одиниця використана, потрібна додаткова інформація щодо неї або чітке розуміння контексту.

Необхідність дослідження омографії на сучасному етапі полягає у її вагомості під час вивчення та використання японської мови, адже у сучасному світі японська культура набула неабиякої популярності, а отже, багато людей прагнуть вивчати також і мову. Задля ефективного обміну інформацією та адаптації у суспільстві

потрібно бути обізнаним щодо нюансів використання слів та фраз у щоденному формальному та неформальному спілкуванні.

Об'єктом курсової роботи є омографи в японській мові.

Предметом дослідження є аналіз омографічних слів в японській мові.

Мета курсової роботи полягає в тому, щоб визначити та охарактеризувати місце омографії в сучасній японській мові, її особливості як окремого явища в японській мові та її розрізнення у тексті.

Завдання дослідження:

- Визначити та охарактеризувати явище омографії;
- описати історичні передумови та причини виникнення омографії;
- розглянути способи розрізнення омографічних лексичних одиниць;
- дослідити омографічну лексику серед канго, ваго та гайрайго.

Структура курсової роботи складається із двох розділів. У першому розділі досліджуються передумови появи омографів у японській мові, а також загальні характеристики омографії та способи розрізнення омографічних слів при сприйнятті письмового тексту.

Другий розділ фокусується на практичному дослідженні омографічної лексики, враховуючи особливості канго, ваго та гайрайго.

Матеріал дослідження:

При написанні поточної роботи ми використали 49 лексичних одиниць, які відносяться до категорії омографів. Слова були обрані з інтернет ресурсу японської Вікіпедії.

Були використані такі **методи** наукового дослідження, як:

аналіз та синтез – були проаналізовані статті, тексти, книги, посібники, словники та зроблені висновки;

порівняння – порівнювалася лексика, різниця та нюанси в її значенні;

узагальнення – підведення підсумків на основі отриманих результатів;

індукція – проаналізувавши та порівнявши омографічну лексику були зроблені висновки про тенденції відмінностей між значеннями слів та їх використанням.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що в ній здійснено дослідження та порівняння омографічних слів серед лексики ваго, канго та гайрайго та зроблено порівняння цієї лексики в рамках контексту.

Практичне значення. Було виявлено ступінь різниці значень в омографічних парах та групах лексичних одиниць, а також, характер походження та різницю між омографами ваго, канго та гайрайго.

РОЗДІЛ 1.

ОМОГРАФІЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Поняття омографії в японській мові

1.1.1. Особливості японської лексикології. Лексикологія (語彙論 – *goiron*) – вивчає словниковий склад мови, вивчення та дослідження якого залежить від особливостей обраної мови. Японська мова, перш за все, відрізняється від більшості інших своєю ієрогліфічною писемністю, що неминуче робить її лексичну частину унікальною. Вчені також виділяють такі особливості японської лексикології, як синтаксичність слів (слова у японській мові можуть означати складні поняття, які в інших мовах можуть бути виражені цілими реченнями або словосполученнями); подільність понять, що виражаються; легкість словотворення; велику кількість синонімів.

Японська лексика поділяється на три типи: корінна японська (和語 - *wago*), запозичена з Китаю (漢語 - *kango*), запозичена іншомовного походження (外来語 - *gairaigo*) а також поєднання між ними (частіше всього між корінною лексикою та іноземними запозиченнями). Японське графічне письмо складається з поєднання ієрогліфів та складової абетки кани (найчастіше – хірагана, катакана ж у більшості випадків спрямована на використання для запису слів іншомовного походження), де ієрогліфами записують основи корінних слів японського та китайського походження, а каною - закінчення та частки.

Історично писемність в Японії була запозичена з Китаю. Власної писемності японці не мали приблизно до 5-6 століття, тому запозичивши китайські ієрогліфи, вони почали використовувати ті з них, які фонетично підходили японським словам. З часом, в зв'язку з неспівпадінням китайського тексту та японської мови, відбувалися певні зміни у вигляді читання ієрогліфів на японський лад (訓読 – *kundoku*). Згодом японці створили азбуки задля вирішення багатьох проблем у різниці в наголосі,

використанні тонів, морфології і синтаксисі двох мов. Китайські ієрогліфи (漢字 – *kanji*) залишилися в японській мові, маючи два види читань: 音読み – *onyomi* – читання на китайський лад та 訓読み – *kunyomi* – читання на японський лад. Внаслідок цього, через використання кандзі, багато з яких, окрім декількох читань, могли мати й по декілька значень, виникла велика кількість омонімічних слів.

Омоніми визначають як слова однієї і тієї ж самої мови, що збігаються в одному чи іншому плані вираження (графічному або фонетичному), але відрізняються в плані значення (лексичному або граматичному). В японській лінгвістиці омонімами (同音語 – *douongo* або 同音異義語 – *douonigigo*) частіше за все називають омофони – тобто, слова, що звучать однаково, проте мають різне значення.

Такий акцент саме на звукову оболонку слова викликаний ієрогліфічною писемністю в японській мові – з огляду на фонетичну систему японської мови та процес запозичення ієрогліфів, безліч слів, що звучать однаково, записуються зовсім по різному (Комарницька, Комісаров, 2012). Ключовою є звукова сторона омонімів також і тому, що не всі слова у японській мові записуються сталим чином. Слово може бути записане як і з використанням кандзі, так і виключно каною. Наприклад:

馬鹿 – *baka* – “дурник”, що може також бути записано як ばか або バカ і при цьому читання залишається абсолютно ідентичним.

Отже, основними джерелами омонімії в японській мові є використання слів **канго** – частина лексики, запозичена з китайської мови з використанням кандзі; фонетичні процеси в японській мові та її фонетична особливість; коренескладання; скорочення довгих слів, що у багатьох випадках призводить до неможливості фонетично розрізнити слова (наприклад, *koukou*, що є скороченням від 工学校 – *kougakkou*, співзвучне з багатьма словами, одне з яких – 工高 – “висота конструкції”) (Комарницька, Комісаров, 2012).

Омоніми поділяються на повні (фонетично-графічні) та неповні, і саме їх поділяють на такі підвиди омонімів, як:

- **омофони** – фонетичні, читаються однаково, але мають різне значення: 切る – *kiru* – “різати” і 着る – *kiru* – “вдягати”;
- **омографи** – графічні, пишуться однаково, мають різне значення (читання може бути однаковим): 空 – *sora* – “небо” і 空 – *kara* – “пустота”;
- **омоформи** – слова, в яких співпадає написання в одній чи більше граматичних формах: 北 – *kita* – “північ” та 来た – *kita* – “прийшов”;
- **гетероніми (гетерофони)** – те ж саме, що і омографи, проте з умовою, що співпадає тільки написання, а вимова та значення обов’язково відрізняються; Також існують **гетероніми**, де спільна між словами лише вимова, а написання та значення залишаються відмінними.

1.1.2. Омографія. Омографами (同綴異義語 – *doutetsuigigo*) називають слова з однаковим написанням, але різним значенням, в той час як **омофони** (同音異綴語 – *douonigigo*) мають однакову вимову, проте на письмі відрізняються (Комарницька, Комісаров, 2012). У деяких словниках вказано також, що у омографів, окрім написання, може також відрізнитись і вимова (James V. Hobbs, 2006). До омографів також можна віднести зазначені вище **гетероніми** (同形異音語 - *doukeiiongo*).

В японській мові спостерігається значно більше омофонів, аніж омографів, що пов’язано з тим, як історично виникла писемність. У зв’язку з тим, що в японській мові є різні варіанти написання слів, тобто кандзі та кана, омографія в ній відрізняється від усіх інших мов. Наприклад:

一日 читається як *ichinichi* та/або *ichijitsu* та перекладається як “один/цілий день”, “колись”. У іншому випадку воно читається як *tsuitachi* (рідше допускається також читання як у першому слові) та має на увазі “перший день/число місяця”.

Для омографів у випадку з канго більш вірогідна різниця у читанні, адже повний збіг ієрогліфічних слів у графічному та фонетичному плані означає і тотожність значень, адже ієрогліфи мають логографічну природу, тобто одна графема означає окреме поняття. У випадку зі словами, складеними з ієрогліфів, такі омографи не

можуть мати однакове написання та однакове читання, інакше кажучи – належать до гетеронімів.

Проте, однакове читання та написання можуть мати запозичені слова з іноземних мов, записані катаканою. При запозиченні, слова катаканізуються, тобто читання слів на іноземній мові передається за допомогою знаків катакани.

Проте, у випадку, наприклад, з англійською мовою, є різниця у кількості звуків. Враховуючи, що в японській мові менше звуків, звучання англійських слів передається за допомогою існуючих найближчих по звучанню сполучень знаків. В результаті виходить велика кількість різних слів англійської мови, записаних однаково, які врешті-решт читатимуться на японській також однаково, але матимуть різне значення. Наприклад:

ライト – *raito* – light – “світло”, right – “право”, write – “писати”, lite – “легкий”;
メイク – *meiku* – make-up – “макіяж”, make – “робити”.

1.1.3. Денотація та конотація омографів. Значення омографічних слів може відрізнитись денотативно або конотативно.

Денотація виражає основне, буквальне значення слова. Серед омографів є слова, що повністю ідентичні за написанням, проте їх значення може повністю відрізнитись, власне, як і читання. В японській мові прикладами денотативних омографів можуть бути такі слова, як:

大人 – *otona* – “доросла людина”, *taijin* – “велетень”;
米 – *kome* – “рис”, *bei* (скорочено) – “Америка”;
生 – *sei* – “життя, існування”, *ki* – “неочищене/необроблене саке”.

В японській мові також розрізняють такий вид слів, що мають однакове написання, різне читання і майже однакове значення, яке відрізняється виключно конотативно.

Конотація – це смисловий відтінок слова, що доповнює його денотативне значення. Залежно від конотативного значення, слова вживаються у різних ситуаціях

та обставинах. Такі слова ще називають **омографо-синонімами**. Серед японських омографо-синонімів можна навести такі приклади:

他人 – *tanin/adabito* – “інша людина/чужак”;

一人 – *hitori/ichinin* – “сам (наодинці) /одна людина (кількість)”.

Серед слів в омографічних парах часто спостерігається, що обидва слова можуть перекладатись однаково, проте одне вживатиметься у прямому значенні, а інше – у переносному.

1.1.4. Стилістична диференціація омографо-синонімів. Лексика вживається у найрізноманітніших сферах життя: у побуті, у професійній сфері, у науковій та відповідно до соціального статусу співбесідника. В залежності від випадку, в якому вживається лексика, вона диференціюється за стилістичним забарвленням.

Сфера вживання лексики також визначає її функції, тому лексику розмежовують також за функціональним стилем. Науковці виділяють таких п'ять функціональних стилей, як: науковий, розмовний, публіцистичний, офіційно-діловий та художній. Стилістично забарвлені слова розрізняють з огляду на існування різних форм функцій мови:

- 1) літературна мова;
- 2) народно-розмовна мова;
- 3) койне;
- 4) просторіччя;
- 5) територіальні діалекти;
- 6) соціолекти тощо.

Виходячи з відмінностей лексики на стилістичних, функціональних рівнях, у словнику японської лексики виділяють:

1. Книжну лексику (文章語 - *bunshougo*);
2. поетичну лексику (詩語 - *shigo*);
3. розмовну лексику (口語 - *kougo*);

4. просторічну лексику (俗語 - *zokugo*);
5. вульгарну лексику (卑語 - *higo*);
6. терміни (術語 - *juutsugo*);
7. професіоналізми (職業語 - *shokugyougo*, 専門語 - *senmongo*);
8. жаргонізми (ジャーゴン - *jaagon*);
9. арготизми (隠語 - *ingo*);
10. діалектизми (俚言 – *rigen*) (Комарницька, Комісаров, 2012).

Саме омографо-синонімічні слова відрізняються у читанні залежно від їх **стилістичного забарвлення**. Деякі слова можуть мати загальноповживане читання та читання, що вживається у спеціалізованих сферах. Як от, наприклад:

昼間 – “день” у розмовній мові частіше вживається як *hiruma*, а у формальній чи у словосполученнях – *chuukan* (昼間人口 – *chuukanjinkou* – “населення в денний час”). Або 誘う – “запрошувати”, де *sasou* це варіант найбільш широковживаний, а *izanaui* – книжний та формальний.

Також нерідко спостерігається омографія відносно слів, які мають свій застарілий варіант читання. Наприклад, у випадку зі словом 商人, що означає “купець”, можна виділити більше двох застарілих варіантів читань: あきうど – *akiudo*, あきゅうど – *akyuudo*, あきびと – *akibito*. Основне, найчастіше використовуване читання цього слова на даний час – це しょうにん (*shounin*).

1.2. Відмінність японської та української омографії

На відміну від японської, українська мова не така багата на омографи. Цьому сприяють кардинальні відмінності у системі письма між мовами: українська записується алфавітним письмом, а японська – ієрогліфічним (кандзі) та складовим (хірагана та катакана).

Серед мов, що записуються алфавітним письмом, є такі, у яких знаки не відповідають фонемам, а власне, написання і читання не є тотожними. У інших випадках фонема відповідають знакам і слова читаються так само, як і пишуться.

Українська мова належить до другого описаного типу мов, у ній читання слів співпадає з тим, як вони записуються, а отже, різниця між омографами може бути тільки у вигляді різних наголосів. Наприклад, слово *замóк* означає прилад, за допомогою якого зачиняють двері, а *за́мок* – споруду з укріпленнями із середньовіччя. На письмі зазвичай наголос не позначають, тому слова виглядають ідентично і розрізнити їх можна за допомогою контексту (при усному читанні) або сприймаючи правильний варіант тексту на слух.

У японській мові використовуються **мори**, фонологічні одиниці, за допомогою яких читаються усі лексичні одиниці. Кана містить у собі знаки, кожен з яких відповідає окремій морі, проте кандзі відповідають лише значенню і їх читання може відрізнитись в залежності від багатьох факторів. Таким чином, слова у японській мові можуть мати декілька читань для одного слова, записаного на канго, так само як і мати декілька варіантів запису фонетичного звучання слова: 一人 – *hitori/ichinin*.

Отже, основна відмінність між омографами японської та української мов полягає у різниці писемності. Головна ознака залишається спільною, проте українські омографів відрізняються лише наголосом, а японські омографи можуть мати повністю різне читання.

1.3. Омографія в японських іменах

Японські імена записуються кандзі, проте їх читання у більшості випадків не співпадає із офіційними читаннями обраних ієрогліфів. Батьки мають право вибрати читання для кандзі, хоча і існують своєрідні правила щодо прочитань. Серед використовуваних читань спостерігається тенденція до частого використання одних і тих самих, які згодом стають популярними.

Серед імен, що мають багато читань, можна виділити такий приклад:

Ім'я 陽子 як окреме слово читається *youshi* і означає “протон”. Проте як ім'я воно має значення приблизно до “дитина сонячних променів, тепла” і має декілька читань які відрізняються своєю популярністю: найпопулярнішим є варіант *Yoko/Youko*, далі йде *Akiko, Akirako, Niko, Haruko, Harune*.

Дуже часто саме через це у іноземців, а також, власне, і самих японців виникають проблеми з розпізнаванням читання імен, або їх написання. Дуже розповсюджена практика при знайомстві запитувати у співбесідника, як саме пишеться або читається його ім'я, особливо у випадках із рідкісними іменами. Не виникає непорозумінь тоді, коли ім'я людини з народження записується хіраганою.

Найрозповсюдженішим іменем в Японії та одночасно японським аналогом англійського John Smith є 山田太郎 – *Yamada Tarou*.

1.4. Міжмовні омографи

Окрім класичної омографії всередині однієї мови, існує також міжмовна омографія, що полягає у повному співпадінні написання слів між двома різними мовами та відмінному читанні і значенні.

Японська мова має свою автентичну граматичну структуру, вимову та історію. Проте, писемність до неї була завезена з Китаю, мова якого зовсім відрізняється від мови Японії. Таким чином, враховуючи те, що кожен ієрогліф має власне цілісне значення, японці та китайці мають безліч одних і тих же спільних ієрогліфів, переклад яких залишається однаковим.

Нині в японській мові існує багато слів, а власне – канго, які записані ієрогліфами і співпадають з багатьма словами китайської мови. В таких омографах кожне слово має своє унікальне читання відповідно до фонетичної структури мови, проте значення може як відрізнитись, так і залишатись ідентичним. Наприклад:

目的 має однаковий переклад – “призначення, мета”, проте його читання у японській мові звучить як *mokuteki*, а в китайській – *mùdì*.

Лексичних одиниць, що мають відмінне значення набагато менше, ніж тих, що співпадають. Одне із них – 勉強, що на японській читається як *benkyou* і означає “вчитись”, а на китайській – *miǎnqiǎng* з перекладом “робити щось крізь силу”.

Такі слова називають **васей-канго** (和製漢語) – тобто ті, що записані китайськими ієрогліфами, але були заново створені у японській мові. Іноді цих слів зовсім немає у китайській мові, а іноді вони є, але мають зовсім інше значення.

У випадку з японською та китайською мовами, для людей, які не вивчають їх, міжмовні омографи часто створюють враження однаковості, схожості цих мов через візуальний збіг, не зважаючи на повну відмінність однієї мови від іншої.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі роботи ми дослідили теоретичні засади такого явища, як омографія в японській мові. Завдяки проведеному теоретичному аналізу було показано, що омографія зустрічається значно рідше серед японської лексики, ніж інші види омонимії через особливості ієрогліфічної писемності.

Омографи можуть бути складними для сприйняття у письмовому тексті, адже єдиним орієнтиром для читача стає лише контекст, що доволі характерно для японської мови загалом. Проте існують допоміжні інструменти для розрізнення читань та/або значень омографів, такі як окурігана та фурігана.

Омографія свідчить про неоднозначність ієрогліфічних слів, а у випадку з гайрайго-омографами – лімітовану кількість звуків у японській мові у порівнянні з деякими іншими мовами світу.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ОМОГРАФІЧНИХ СЛІВ У КОНТЕКСТІ

2.1. Омографія в кандзі

У сучасній японській мові не лише цілісні лексичні одиниці можна вважати омографічними, а також окремі кандзі. Кожна графема кандзі має щонайменше дві морфеми – китайські та японські читання, відповідно кунйомі та онйомі. Наприклад: 水 – “вода”, має дві морфеми *sui* та *mizu*. Останній варіант вживається найчастіше у використанні слова окремо, а китайське *sui* – у поєднаннях.

Через власну омографічність, очевидно, що не можна визначити, яке саме читання буде використовуватись у різних випадках лише по зовнішньому вигляду ієрогліфа. У такому випадку на допомогу приходять окурігана.

2.1.1. Окурігана як спосіб розрізнення омографічних кандзі. Окурігана (送り仮名 - *okurigana* – “кана, що супроводжує”) – це суфікси, які додаються до ієрогліфів та записуються каною (частіше хіраганою, хоча у минулому часто використовувалась катакана). Вони слугують для розрізнення прикметників, дієслів у різних граматичних формах, активно використовуються у категоріях ввічливості, а також можуть виконувати функцію словотвору.

У випадку, коли по графемі ієрогліфу неможливо визначити його точне читання, а контексту може бути недостатньо – окурігана допомагає вирішити цю проблему. У більшості слів, окурігана охоплює останній склад або частину складу одного з читань ієрогліфа, що дає можливість легко його визначити. Наприклад:

У слові 書く – “писати”, яке читається як かく – *kaku*, “く” (*ku*) виноситься за межі ієрогліфа, визначаючи як саме читається це слово у даному випадку. Окурігана допомагає виключити інші варіанти читання 書, наприклад *sho* (китайське читання) та *fumi* (японське читання).

Кандзі 歩, що означає “ходити” також має декілька варіантів японського читання: 歩く – *aruku* та 歩む – *ayumu* - ходити; 歩み – *ayumi* - ходьба. У всіх трьох випадках окурігана повторює останній приголосний з одного з читань ієрогліфу, запобігаючи невизначеності.

Окурігана також забезпечує розрізнення і запис різних граматичних форм слова, основу якого складає ієрогліф – 帰る – *kaeru* – “повертатись”, 帰らない – *kaeranai* – “не повертатись” (Keisuke Honda, 2007).

2.1.2. Фурігана як спосіб розрізнення омографічних кандзі та слів. Окрім окурігани, для читання омографічних слів також можна використовувати фурігану.

Фурігана (振り仮名 – *furigana*) – це підказки до читання ієрогліфів, які в основному записуються хіраганою у виді невеликого тексту над словом горизонтально ^{もくてき} 目的 (*mokuteki*), або вертикально. Іншим варіантом запису фурігани є запис читання слів у дужках після вказаного слова: 目的(もくてき – *mokuteki*), або всередині слова, коли треба вказати читання окремого ієрогліфу: 目(もく – *moku*)的.

Фурігану використовують для допомоги читачу у випадку, коли в тексті присутні омографічні слова, складні для читання кандзі (наприклад, рідкісні, застарілі або ті, що не відносяться до списку кандзі Дзьойо (常用漢字)), імена зі спеціальним іменним читанням кандзі (нанорі), для запису каламбурного/жаргонного читання слів або ж для допомоги у вивченні ієрогліфів дітям або іноземцям, що вивчають японську мову.

Також іноді її використовують і щодо катакани, в основному також для дітей, що ще не вивчили дану азбуку. У текстах, де є застарілі знаки хірагани також може бути присутня фурігана.

У ситуації з омографією, фурігана однозначно вказує на читання, яке має бути використане в слові в окремому випадку, виключаючи всі інші можливі варіанти. Однак, далеко не у всіх текстах і не завжди всі слова позначаються підказками такого

типу. Безліч омографів можна зустріти у звичайному тексті, який має бути зрозумілим кожному освіченому японцю, тож фурігани у таких текстах зазвичай немає. Тоді читачу доводиться покладатись на правильну інтерпретацію слова в залежності від контексту.

2.2. Порівняння омографічних слів у контексті

Омографічні слова неможливо розрізнити на письмі без допоміжної інформації у вигляді фурігани, у деяких випадках окурігани або фонетичного супроводження слова. За допомогою вищезазначених способів легко зрозуміти різницю між окремо поданими словами. Проте, велику роль у розрізненні значення слова у реченні чи тексті грає контекст, в якому вжите це слово. Після визначення того, що слово означає, легко зрозуміти яке саме слово із омографічної пари або групи вжите у конкретному випадку.

Об'єктом дослідження цього розділу є слова в японській мові, які мають омографічну природу та в залежності від контексту мають різне значення та читання при однаковому написанні. У наступному підрозділі проведено збір даних про актуальні та використовувані омографічні слова та проведено їх порівняння шляхом перекладу та наведення прикладів у контексті.

За об'єкт дослідження було взято інтернет-джерела, серед яких словники та довідники.

2.2.1. Омографічні слова серед канго. Зазвичай серед канго знайти омографи набагато складніше, ніж омофони, беручи до уваги логографічну природу ієрогліфів.

Візьмемо слова *yuka* і *toko*, які однаково записуються як 床. *Yuka* має декілька значень: “підлога”, “сцена” та також означає обідню платформу, побудовану через річку. *Toko* означає “ліжка”, “постільна білизна”, “лікарняне ліжка”, а також “русло річки” та “насінове ложе”.

Різницю між значеннями, а також, правильний варіант читання можна легко визначити за допомогою контексту у цих реченнях:

眠かったので床についた – *nemukatta no de toko ni tsuita* – “я пішов спати (букв. до ліжка), бо був сонний”. Слово “сонний” а також частка та дієслово після 床 вказує на конкретний контекст, і вже виходячи із відомих значень слова, читач обирає одне правильне і його відповідне читання.

Так само можна визначити читання та значення і у цьому реченні:

妹は床の上に皿を落とした – *imouto wa yuka no ue ni sara wo otoshita* – “молодша сестра впустила тарілку на підлогу”.

Слово 仮名 має декілька читань: *kana*, *kamei* та *keimyou*. Окремо ієрогліф 仮 (*ka*, *kari*) має значення “тимчасовий”, “несправжній”, “випробувальний”. Ієрогліф 名 (*mei*, *myo*, *na*) означає “ім’я”, “репутація”.

Слово *kana* репрезентує термін, що позначає японську силабічну абетку, яка включає в собі хірагану і катакану. Для створення цих слів, до 仮名 додається відповідний кандзі на початок: 平仮名 – *hira* (гладка, рівна) *gana*、片仮名 – *kata* (рубчаста, фрагментарна) *kana*. Також *kana* позначає один із напрямків японської каліграфії, що напряду пов’язано з його попереднім значенням.

小学生は仮名で書きます – *shougakusei wa kana de kakimasu* – “діти молодшої школи пишуть **каною**”.

Kamei, в свою чергу, має зовсім інше значення – “псевдонім”. Наприклад,

この作家の名前はいつも本名だと思っていたが、実際に仮名でした – *kono sakka no namae wa itsumo honmyou da to omotteta ga, jissai ni kamei deshita* – “я завжди думав що ім’я цього письменника справжнє, а виявилось що це **псевдонім**”.

Keimyou має два варіанти значення: перший є перекладом буддійського терміну *prajñapti* – “концепт, поняття”. Другий варіант позначає переважно історичний термін, що означає загальну назву, яку використовували до періоду Едо задля уникнення використання власних імен. Наприклад, це стосувалось дітей, яких називали по порядку їх народження, тобто перший син Таро (太郎), другий Дзіро (次郎) і так далі.

Розглянемо поєднання кандзі 大勢: ієрогліф 大 (*dai, tai*) означає “великий”, “дуже”, а 勢 (*sei, zei*) – “сила”, “енергія”, “тенденція”. Слова *oozei* та *taisei* пишуться однаково як 大勢, проте мають різні значення: *oozei* перекладається як “натовп людей”, “велика купа людей” або ще як прислівник “у великих кількостях”.

Наприклад: このイベントに大勢の人が来るはずです – *kono ibento ni oozei no hito ga kuru hazu desu* – “на цей захід має прийти багато людей”. У наведеному реченні *oozei* було використано зі словом люди, проте у багатьох випадках може вживатися і самотійно.

Taisei, у свою чергу, має більш абстрактне значення. Його перекладають як “тренд”, “загальна тенденція/тенденції”, “стан речей”, “громадська думка” і багато інших можливих варіацій в залежності від контексту.

彼は自分の考え方をもち、大勢に追随することをしないようです – *kare wa jibun no kangaekata wo mochi, taisei ni tsuizuisuru koto wo shinaiyou desu* – “він дотримується власного способу мислення і, здається, не йде за натовпом”. “Не йде за натовпом” – ще одна варіація перекладу, проте у цьому слові не йде мова про буквальний сенс, а переносний, тобто, “не йде за громадською думкою”.

Доволі цікавою є омографічна пара слів 銀杏. Окремо перший ієрогліф 銀 (*gin, shirogane*) означає “срібло”, а другий 杏 (*kyou, an, kou, anzu*) – позначає “абрикос”. У поєднанні ці ієрогліфи читаються як *ichou* та як *ginnan*. Обидва слова мають відношення до дерева гінкго, проте перше слово позначає саме дерево, а друге – плоди гінкго.

Таким же чином, як і описана вище пара слів 大勢, відрізняється і пара слів 自重 – *jichou* та *jijuui*. Перше кандзі 自 (*ji, shi*) означає “я”, “особисто”, “свій”, а друге 重 (*juui, chou*) – “тяжкий (у багатьох значеннях)”, “серйозний”. Значення слів *jichou* та *jijuui* можна пов’язати між собою, але вони зовсім різні. *Jichou* означає “самоповагу”, “розсудливість”, “турботу про себе”, тобто, цінність, власну “вагу” у переносному сенсі. Наприклад:

自重を保ち、自分を卑下しないこと – *jichou wo tochi, jibun wo higeshinai koto* – “май самоповагу і не принижуй себе”.

Jijuu ж означає вагу у прямому сенсі: “вага транспортного засобу (незавантаженого)”, “постійне навантаження”, “вага тари”, “власна вага”. Наприклад, вжити це слово можна у такому контексті:

来週から毎水曜日に自重トレーニングに行くつもりです – *raishuu kara maisuiyoubi ni jijuu toreningu ni iku tsumori desu* – “з наступного тижня кожної середи планую відвідувати тренування з ваги тіла”.

У слові 末期 перший ієрогліф 末 (*maki, baki*) означає “кінець”, “нащадок”, “кінчик”, “дрібниці”, а 期 (*ki, go*) – “період”, “час”, “дата”. Слово має читання *makki* та *matsugo* та має схожі, проте відмінні значення. *Makki* перекладається як “останні роки/дні”, “кінець”, “останній етап/стадія”. Наприклад:

1960年代の末期、たくさん社会の変化が起こった – *1960 nendai no makki, takusan shakai no henka ga okotta* – “Наприкінці 80-х років у суспільстві відбулося багато змін”.

Matsugo означає “останні моменти життя”, “кінець життя”, “година смерті”. Тобто, перше слово має широкий спектр використання, а друге вживається специфічно для позначення останніх років життя. Наприклад:

それが自分の末期だと思って、おばあさんは子供たちを呼びました – *sore ga jibun no matsugo da to omotte, obaasan wa kodomo wo yobimashita.* – “Бабуся подумала, що це останні моменти її життя і покликала дітей”.

Цікавою є розбіжність значень у такої лексичної одиниці, як 金星. Окремо вони означають 金 – золото та 星 – зірка. У поєднанні воно звучить, як “золота зірка”, проте насправді одне з її значень це “планета Венера”, як астрономічний об’єкт. Читається це слово як *kinsei*. Наприклад:

金星が太陽から 2 番目の惑星で、高温に達する – *kinsei ga taiyou kara nibanme no wakusei de, kouon ni tassuru.* – “**Венера** – це друга планета від Сонця, тому досягає високих температур”.

У випадку з читанням цього слова як *kinboshi*, переклад набуває такого значення, як “блискуча перемога”. Також це слово існує як спеціальний термін у сфері сумо і означає перемогу рядового борця над великим чемпіоном. Наприклад:

彼は昨日そのゲームに金星を上げたそうです – *kare wa kinou sono geemu ni kinboshi wo ageta dasoudesu* – “я чув, що він ічтора отримав блискучу перемогу у тій грі”.

2.2.2. Омографічні слова серед ваго. Серед ваго також можна знайти пари або групи омографічних слів, більшість з яких насправді має відмінності лише в конотативному значенні або в стилістичному забарвленні.

Розглянемо слово 呪い. Воно може читатись як *noroi* і як *majinai*. Обидва слова мають значення “заклинання, прокляття”, проте у випадку з прочитанням *noroi*, воно має негативне значення – саме “прокляття, проклинання”. *Majinai* ж може означати як і “прокляття” так і добре “заклинання”, “чари”, “магію”. Наприклад:

この物語で王族全員は呪いがかけられていた – *kono monogatari de ouzoku zennin wa noroi ga kakerareteita* – “у цій казці вся королівська сім’я була **проклята**”.

あなたの健康が良くように呪いをかけて作ったんだ – *anata no kenkou ga yoku you ni majinai wo kakete tsukuttanda* – “я прочитав це **заклинання** для того, щоб покращити твоє здоров’я”.

Слова 解く – *toku* і *hodoku* мають між собою спільні значення. *Hodoku* перекладається як “розв’язувати”, “розпаковувати”, “розплутувати”, “відстібати”, “розшнуровувати” і так далі, в залежності від того, про що йде мова.

Наприклад, 息子は靴のひもを解くのが嫌い – *musuko wa kutsu no himo wo hodoku no ga kirai* – “мій син ненавидить **розв’язувати** шнурки на взутті”.

Toku так само означає все вищезазначене, проте крім цих, має безліч інших значень: “вирішити щось”, “знайти відповідь”, “заспокоїти”, “прибрати непорозуміння”, “відмінити”, “полегшити” а також “розчісувати, розплутувати волосся”.

Наприклад: 重責を解かれて良かったと思った – *jyuuseki wo tokarete yokatta to omotta* – “я подумав, що добре, що я звільнився від важкої відповідальності”.

被る, що має читання *kaburu* і *koumuru*, подібне попереднім словам у тому, що одне зі слів може вживатись у більшій кількості випадків, ніж інше. Часто вживане *kaburu*, що найбільш відоме як дієслово, що означає “надягати головний убір”, також означає “бути покритим водою/снігом/пилом”, “лити на себе воду”, “нести відповідальність/тягар” а також “бути схожим”, “закінчуватись”, “бути розпроданим”.
Наприклад:

建設現場ではヘルメットを被らなければならないです – *kensetsugenba de wa herumetto wo kaburanakereba naranai desu* – “на будівельному майданчику необхідно носити каску”.

Слово *koumuru* означає “страждати”, “отримувати добро/підтримку/виговор”, “витримувати (пошкодження тощо)”. Інакше кажучи, має значення “вдягати на себе щось” у переносному сенсі. Як у реченні:

昔、人々は疫病に被ることがあった – *mukashi, hitobito wa ekibyō ni koumuru koto ga atta* – “раніше люди хворіли на чуму”.

При перекладі слова, воно часто трансформується у зовсім інше задля художнього та лаконічного перекладу, тож, враховучи це, перекладів у слів потенційно набагато більше, ніж зазначено у словниках.

Наведені вище приклади слів в основному відрізняються тим, що одне з омографічної пари вживається у прямому значенні, а інше – у переносному. Майже у всіх випадках між значеннями можна знайти щось спільне. Проте є і слова, де зв’язок між словами майже не знайти і є деяке протиріччя. Наприклад, як у словах 温める – *atatameru/nukumeru* та *nurumeru*. Почнемо з *nukumeru* – його єдине значення це “підігрівати”. *Atatameru* так само означає “підігрівати”, а також “обдумувати, тримати

при собі план/ідею/тощо”, “відновлювати стару дружбу”, що у переносному значенні могло б вжитись як “підігрівати відносини/стару дружбу”, а також “брати собі”.

米を温めないで食べるのが無知だと思う – *kome wo atatamenaide taberu no ga mumi da to omou* – “на мою думку їсти рис, не **розігрівши** його, несмачно”. Або:

旧交を温めるのは時に複雑なことである – *kyuukou wo atatameru no wa toki ni fukuzatsuna koto de aru* – “іноді буває складно **відновити** стару дружбу”.

На відміну від попередніх двох варіантів, *nurumeru* означає не “розігрівати”, а навпаки “охолоджувати”, а саме “охолоджувати воду/розбавляти холодною водою”. Окрім написання, яке ми розглядаємо, *nurumeru* також може бути записане як 微温める. Наприклад:

熱い水を少し温めて(微温めて)お風呂に入ります – *atsui mizu wo sukoshi nurumete ofuro ni hairimasu* – “трохи **розбавивши** гарячу **воду** холодною, приймаю ванну”.

Слова 臭い – *nioi* та *kusai* відрізняються не тільки читаннями та значеннями, а також і частинами мови. *Nioi* означає “запах” та є іменником, *kusai* – “смердючий”, а також “підозрілий” та “незграбний” і є прикметником. Наприклад:

この辺りの臭いが我慢できないんです – *kono atari no nioi ga gaman dekinain desu* – “не можу терпіти **запах** у цій місцевості”. Або:

おとといのスープはもう臭いなのに、彼が全部食べてしまったのは信じられないです – *ototoi no suupu wa mou kusai na no ni, kare ga zenbu tabete shimatta no wa shinjirarenai desu* – “хоча від цього позавчорашнього супу вже **смердить**, не можу повірити, що він з’їв все до кінця”.

吐く має читання *tsuku* та *haku*. Слово *tsuku* перекладається як “дихати”, “видихати”, “брехати”, “використовувати ненормативну лексику”, а також “блювати”. Наприклад, значення “дихати” можна проілюструвати таким реченням:

息を吐いてもいいです – *iki wo tsuite mo ii desu* – “можете **дихати (видихати)**”.

Слово *haku* також має значення “блювати”, і саме в цьому значенні воно вживається частіше за все. Також воно може вживатися у значенні

“видавати/випускати”, “видихати”, “висловлювати думку”, “коментувати”, “виражати щось”, “зізнаватись”. Наприклад:

今吐くような感じがするので、トイレへ行ったほうがいいです – *ima haku youna kanji ga suru no de, toire he itta hou ga ii desu* – “почуваюсь так, ніби мене зараз **знудить**, тому краще мені піти у ванну кімнату”.

Розглянемо слова 認める – *mitomeru* та *shitatameru*. У випадку з *mitomeru* слово набуває таких значень, як “визнавати”, “впізнавати”, “помічати”, “спостерігати”, “оцінювати”, “затверджувати”, “приймати” та інші синонімічні значення. Наприклад:

自分の間違いを認めて、その間違いから学ぶとき、もっといい人になります – *jibun no machigai wo mitomete, sono machigai kara manabu toki, motto ii hito ni narimasu* – “я стаю кращою людиною, коли **визнаю** свої помилки і вчусь на них”.

Слово *shitatameru* означає “писати”, “занотовувати”, “їсти (обідати/вечеряти тощо)”. Зазначається, що частіше за все це слово записується лише хіраганою. Наприклад:

夕食を認めたばかりなのに、レストランに誘われました – *yuushoku wo shitatameta bakari na no ni, resutoran ni sasowaremashita* – “хоч я тільки що і **повечеряв**, мене запросили до ресторану”.

Лексичну одиницю 通った можна віднести до омоформ. Подане слово записане у граматичній формі минулого часу, і його читання має два варіанти: *tootta* та *kayotta*. Перше слово у словниковій формі виглядає як 通る і читається відповідно *tooru*. Воно означає “йти”, “проходити повз/скрізь”, “бути відомим як”, “бути зв’язним, логічним”. Наприклад:

この地帯を通って見ることは禁止されている – *kono chitai wo tootte miru koto wa kinshi sarete iru* – “цю територію заборонено **пересікати** та оглядати”.

Друге слово має словникову форму 通う, читається як *kayou* та означає “йти до місця та назад”, “відвідувати”, “циркулювати”. А також “передавати/комунікувати”, як от у фразі 心が通う – *kokoro ga kayou*, що означає “добре одне одного розуміти”, “викликати співчуття”. Наприклад:

娘は毎週読書部を通っています – *musume wa maishuu dokushobu wo kayotte imasu* –

“моя донька щотижня **відвідує** читацький клуб”.

Таким чином, хоч ці слова і відрізняються у словниковій формі, у граматичній формі вони є абсолютно ідентичними за написанням, а отже, мають омографічні властивості.

2.2.3. Омографічні слова серед гайрайго. Пласт лексики гайрайго містить в собі немало омографічних слів, що пов’язано з відмінністю японської мови та мов, з яких запозичують слова. Як було зазначено у попередньому розділі, в японській мові менше звуків, ніж в англійській – саме тому багато звуків оригінальних слів втрачається і слова записуються за допомогою японської абетки у набагато меншому розмаїтті, через що і виникають омографи.

Такі слова пишуться та вимовляються повністю ідентично, але мають різне значення, адже походять від різних слів. Знаки японської кани не логографічні і не несуть в собі ніякого значення, окрім передачі звуку на письмі, тому, на відміну від омографічних ваго чи канго, в яких слова часто відрізняються конотативно, омографічні гайрайго можуть мати зовсім віддалені значення. Розглянемо один із найвідоміших прикладів омографічних слів у гайрайго:

パン – *pan* – означає як “хліб” так і “пательня”. Проте パン у перекладі “пательня” може вживатись як і самотійно, і у повному варіанті – フライパン (*furaipan*).

Слова weak – “слабкий” та week – “тиждень” на японській мові абсолютно ідентичні в написанні, а отже, і звучанні. Обидва слова пишуться як ウィーク (*wiiku*). Проте, замість них зазвичай вживають японські еквіваленти.

Слово バス (*basu*) означатиме bus – “автобус”, bath – “ванна”, bass – “бас” або вид риби (окунь) або Bus та Buss як прізвища. Наприклад, ニコラス・グレゴリー・バス (*Nicholas Gregory Buss*). Найчастіше з наведених слів вживається “автобус”:

子供たちは毎日バスで学校へ行く – *kodomotachi wa mainichi basu de gakkou he iku* –

“діти щодня їздять в школу на **автобусі**”. Або, 子供の頃からバスギターを習いたかった –

kodomo no koro kara basu gitaa wo naraitakatta – “з дитинства я мріяв навчитись грати на **бас-гітарі**”.

フォーク (*fooku*) відоме як fork – “виделка” або folk – “традиційна/фольклорна музика”. Наприклад:

フォークは左手で、ナイフは右手で持ってください – *fooku wa hidarite de, naifu wa migite de motte kudasai* – “тримайте **виделку** у лівій, а ніж у правій руці”. Або:

フォークソングはアメリカとイギリスから来ています – *fooku songu wa amerika to igirisu kara kite imasu* – “сучасна **фолк**-музика походить із США та Великої Британії”.

Іншим прикладом омографічних запозичених слів є フライ (*furai*), що включає в себе два варіанти слів: похідне від англійського fly, яке означає “fly ball” - термін у бейсболі; та похідне від fry зі значенням deep fry – “смажити у фритюрі”.

野球でフライのテクニックはよく使われています – *yakyuu de furai no tekunikku wa yoku tsukawarete imasu* – “в бейсболі часто використовується техніка “**флай**””. Або,

このファストフードレストランでポテトフライしか美味しいものはないそうです – *kono fasto fuudo resutoran de poteto furai shika oishii mono wa nai soudesu* – “я чув, що у цьому фаст-фуд ресторані немає нічого смачного, окрім **картоплі фри**”.

ナイト – *naito* – має два значення: knight – “лицар”, night – “ніч”. Наприклад:

この部屋にナイト テーブルを買ったほうがいいですね – *kono heya ni naito teeburu wo katta houga ii desu ne* – “в цю кімнату непогано було б купити **нічний** столик, чи не так?”. Або:

こちらは13世紀のナイトの武器です – *kochira wa jyuusan seiki noo naito no buki desu* – “це зброя **лицарів** тринадцятого століття”.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Провівши аналіз омографічних слів та класифікувавши їх згідно з трьома групами, на які поділяється японська лексика, ми змогли краще зрозуміти їх особливості та відмінності між ними як загальної феномену у японській мові.

Ми дослідили як саме відрізняються значення слів у омографічних парах та групах слів. Навівши приклади у вигляді речень, ми дали змогу наочно побачити різницю між словами у контексті. Багато зі значень проаналізованих слів мали між собою скоріше конотативну різницю та вживались або у прямому або у переносному значенні.

Окрім цього, ми виявили, що омографічні слова серед гайрайго відрізняються від омографів серед ваго та канго у зв'язку з їх походженням. Слова, що містять кандзі у більшості випадків гетеронімічні, тоді як у гайрайго співпадає і читання і написання.

ВИСНОВКИ

Мета даної курсової роботи полягала в тому, щоб визначити та охарактеризувати місце омографії в сучасній японській мові, дослідити її особливості як окремого явища а також дослідити способи її розрізнення у тексті.

Провівши необхідні дослідження, в теоретичній частині курсової роботи ми отримали наступні результати:

- Окреслили загальні характеристики японської лексикології та дослідили історичні передумови виникнення та розвитку такого явища, як омографії в японській мові, визначили, що омографія належить до омонімії і крім неї, існують ще чотири підвиди: омофони, омоформи та гетероніми;

- Ми охарактеризували диференціацію омографічних слів за семантикою а також згідно з їх стилістичним забарвленням. За результатами досліджень виявили, що значення омографів можуть відрізнятись денотативно – буквально, та конотативно – за смисловим відтінком слова. Омографи, що відрізняються конотативно, ще називають омографо-синонімами;

- З'ясували, що омографо-синонімічні слова відрізняються за читанням в залежності від їх стилістичного забарвлення. Стилістичне забарвлення впливає на те, в яких сферах доцільно використовувати те чи інше слово;

- Визначили головні відмінності між японською та українською омографією: в українській мові омографи – це однакові у написанні слова, що в читанні відрізняються лише за наголосом та мають різне значення, тоді як японські омографи можуть мати декілька читань для одного слова, записаного на канго, так сао як і мати декілька варіантів запису фонетичної форми слова;

- З'ясували, що омографія також може спостерігатися і у японських іменах: часто читання кандзі, які використовуються в іменах, не співпадають з офіційними читаннями. Це відбувається переважно тому, що в Японії батькам дозволено обирати читання імені на свій смак;

- Дослідили явище міжмовних омографів. Через запозичення китайської писемності в Японію, між двома мовами існує безліч слів, що записуються

однаково. Проте, через різницю у вимові та індивідуальний розвиток мов, деякі з них омографічні.

Внаслідок виконаної роботи у другому, практичному розділі, ми отримали такі висновки:

- Охарактеризували омографію в окремих кандзі, кожний з яких має щонайменше два читання – китайське та японське, відповідно кунйомі та онйомі;
- Дослідили способи розрізнення омографічних слів у тексті, а саме: окурігана являє собою суфікси, які додаються до ієрогліфів та записуються каною та слугують для розрізнення прикметників, дієслів у різних граматичних формах, активно використовуються у категоріях ввічливості, а також можуть виконувати функцію словотвору. Фурігана - читання ієрогліфів, які записуються хіраганою у виді невеликого тексту над словом горизонтально/вертикально, у дужках після вказаного слова або всередині слова, коли треба вказати читання окремого ієрогліфу. Ці способи грають важливу роль у сприйнятті письмового тексту з омографічними елементами і допомагають розрізнити читання слів у випадку, коли контексту виявляється недостатньо;
- Після проведення збору даних про омографічні слова в японській мові, їх аналізу на наведення прикладів у вигляді речень, було виявлено, що омографи серед канго мають переважно гетеронімічну (гетерофонічну) природу – тобто слова, складені виключно із ієрогліфів, відрізняються не тільки значенням, а й читанням;
- З'ясували, що багато омографічних слів за значенням відрізняються конотативно: фактично означаючи одне і те ж слово, відрізняються смисловим нюансом або стилістичним забарвленням. Дослідження омографічних пар слів показало, що одне з них може вживатись у прямому, а інше у переносному значенні;
- Дізнались, що немало омографічних слів серед гайрайго. Як слова, які запозичені з інших мов, найчастіше англійської, вони набувають певних змін. В японській мові менше звуків, ніж в англійській, тож багато звуків оригінальних слів втрачається. Слова катаканізуються, проте у набагато меншому розмаїтті, через що і виникають омографи. Вони мають повністю однакове написання та читання, але різниця у значенні може бути більш різкою, ніж між омографами серед канго та ваго.

У даній курсовій роботі було здійснено теоретичне узагальнення явища омографії у сучасній японській мові, здійснено порівняння омографії між японською та українською мовами, запропоновано підходи до вирішення проблеми розрізнення омографічних слів у письмовому тексті та проаналізовано та наведено приклади з окремими омографічними лексичними одиницями.

Дослідження дало нам можливість краще зрозуміти явище омографії в японській мові та дізнатись про особливості японської лексики.

要約

この本論文では、日本語にある同綴異義語の言葉を探求し、分析することします。第一章では同綴異義語の基本的な機能とその歴史的発展を研究されています。同音語には4つの種類がある。それは同綴異音語と同音異義語と文法形式による同綴異義語と同形異音語があります。

そのほかに、ウクライナ語と日本語の同綴異義語の違いを説明し、インターリンガル同綴異義語（特に中国語と日本語の）を分析しました。

第二章では、漢字にある同綴異義語と送り仮名と振り仮名を特徴付けてしました。そのあと、同綴異義語の言葉を探求し、同綴異義語が含んでいる文の例を挙げてしました。

この研究は、日本語における同形異義語の現象をよりよく理解し、日本語の語彙の特殊性を見る機会を与えてくれました。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Комарницька Т.К., Комісаров К.Ю. (2012). *Сучасна японська літературна мова*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго
- Dictionary *Goo*. Retrieved from <https://dictionary.goo.ne.jp/>
- Gary Kasmarcik «Making Use of Furigana» - Microsoft Research Redmond, WA
- James B. Hobbs «Homophones and Homographs: An American Dictionary, 4th ed.» - 2006
- Japanese-English dictionary *Jisho*. Retrieved from <https://jisho.org/>
- Keisuke Honda *Homography-induced ambiguity in Japanese kanji and the lexical disambiguating function of okurigana*. (2007)
- 同形異音語, Wikipedia. Retrieved from <https://ja.wikipedia.org/wiki/%E5%90%8C%E5%BD%A2%E7%95%B0%E9%9F%B3%E8%AA%9E>